

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. De veritate & existentia huius Mysterii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS I.

De veritate & existentia hujus mysterii.

SUMMARI A.

1. Triplex genus hæresum contra SS. Trinitatem.
2. Hæresis Ariana.
3. Ejus condemnatio, & Symbolum Nicanum.
4. Resuscitata per novatores.
5. Hæresis Sabelliana.
6. Hæresis Macedoniana & pneumatomachorum.
7. Veritas Catholica ex Conciliis & Symbolis.
8. Confessio SS. Trinitatis S. Gregorio Thaumaturgo revelata.
9. Argumenta ex veteri testamento, suadentia pluralitatem suppositorum in una natura.
10. Alia experimentia Trinitatem.
11. Testimonia ex psalmis.
12. Ex visagio Isate.
13. Implantatum mysterium Trinitatis nomini terragrammato.
14. Testimonia veteris testamenti indicantia processionem.
15. Testimonia novi testamenti.
16. Eliditur responsio adversariorum.
17. Textus Evangelici pro Verbi consubstantialitate.
18. Divinitas consubstantialis Spiritus S. è scripturis.
19. Solvuntur objectiones hæreticorum.

§. I.

Referantur errores & hæreses contra SS. Trinitatem.

Quamvis complures hæreses, earumque Authores numerari possint, qui aversus SS. Trinitatis mysterium impia dogmata evomuerunt, in triplicem tamen classem commodè referri possunt. Quarum prima est Arianorum, Verbo & Filio Divino æqualitatem ac consubstantialitatem cum Patre directè (indirectè Spiritui S.) denegantium, eumque proinde in temporalium creaturarum ordinem redigentium. Altera est Sabellianorum Arianismo opposita; quæ omnem & substantialem distinctionem Personarum in Divinis tollit, ac Verbum & Spiritum S. non nisi denominativè & accidentaliter à Persona Patris distingui contendit. Tercia est Macedonianorum, quam excitarunt Discipuli Arij Macedonius & Apollinaris, qui præter alios errores directè (nam indirectè id ab Ario jam præstitum) Divinitatem Spiritus S. oppugnârunt.

Arianismus igitur nomen & propagationem suam Ario debet; originem verò Origeni Adamantio, à quo blasphemam gradationem & inæqualitatem in mysterium Trinitatis introductam fuisse, quæ Patre Filius, Filio Spiritus S. sit natura, bonitate, dignitate posterior in libro *ἀρχαῖς*, diserte perhibet S. Hieron. in epist. ad Avitum, & S. Epiphanius in epist. ad Jo. Hierosolimit. ubi Origenem Arij patrem nuncupat; imò jam antè Hermogenes, ut habet Baron. ad an. 170. in similem impietatem erupit, ut creaturas necessariò & ab æterno productas, Filium verò & Spiritum S. liberè & in tempore à Patre productas

assereret. Porro Arius in Libya natus, & à S. Petro Martyre Alexandrinæ Ecclesiæ Diaconus ordinatus, deinde ob Schismatis Miletiani communionem iteratò ab eodem D. Petro anathemate percussus fuit, qui & paulò ante martyrium Achilla & Alexandro Presbyteris, pro Ario interpellantibus, edixit, sibi à Christo apparente revelatum, quòd Arius suam vestem, quæ est Ecclesiæ, concidisset, ideòque monuit, ne, cum sibi in Ecclesiæ Alexandrinæ regimine (ut divinitus agnoverat) successissent, Arium unquam in communionem admittèrent. Summa Arianismi, ut apud Eminentissimum de Aguire testantur S. Athanas. orat. 2. & Alexander Episcopus Alexandriæ in epist. ad omnes orthodoxos, erat, Filium DEI aliquando non fuisse, proinde productum ex non entibus, h. e. ex nihilo, mutationis, virtutis & virtutis capacem, creaturam & opificium DEI; quo velut instrumento Pater ulus fuerit ad productionem aliarum creaturarum.

Ad hanc hæresin opprimendam sub Constantino M. coactum est ex toto orbe Concilium Nicænum, quod inter œcumenica primum numeratur; ubi præsidente per legatos B. Sylvestro Papa à trecentis & octodecim Patribus seu Episcopis, inter quos multi sanctitate & miraculis conspicui, hæresis Ariana condemnata & symbolo Apostolico præter alias particulas, vox *homousios*, seu *consubstantialis* Patri, addita fuit, quæ tanquam tessera Catholici ab Arianis dignoscerentur; isti enim tametsi Filium *ὁμοούσιον*, homiusion, h. e. similem in substantia faterentur, *ὁμοεσιον*, tamen, hoc est, ejusdem substantiæ & consubstantialem esse negabant. Subscripsit quidem Nicæna definitioni Arius, Episcopis quoque fautoribus ipsius in communionem receptis; sed interea venenum pectore coquens, & undique turbas movens, cum per vim conaretur ab Alexandrino Episcopo Constantinopolit. communionem extorquere, divinâ ultione præventus infami morte è vita ejectus est. Nec inde tamen malorum finis; cum pestilentissima hæresis totum non modò Orientem, sed & Occidentem, ope potissimum hæreticorum Imperatorum, plurimis annis vexaret.

Eandem demum hæresin multis sæculis oblivione sepultam resuscitare conatus est Michael Servetus, hac eadem de causa, & quidem ipsius Calvini suffragio à Genevensibus vivus flammis addictus. An verò non eodem suffragio sibi ipsi Calvinus jus dixerit, viderint ipsius alumni, quando legunt in ipsius opus. contra Gentilena editò an. 1566. *Nomen DEI per prærogativam propriè attribui Patri. & approbantem illam hæreticam & olim ab Hermogene disseminatam propositionem Valentini Gentilis: DEVS potuit generare & producere, quia voluit.* ex quibus manifestè sequitur, Filium & Spiritum S. minus propriè DEUM esse, adeòque in Divinitate Patri inæquales: item, non esse necessariò, sed liberè & contingentèr productos, adeòque neque per ef-

sentiam coeternos & immutabiles. Ibidem inquit, *Filii personam non nisi improprie Creatorem cali & terra nominari*. Improprie esse & duram orationem & illam Symboli Nicæni: *DEVS de DEO*. Illud quoque testimonium Jo. 10. *Ego & Pater unum sumus*, ex quo PP. Concilii Nicæni Christi Divinitatem & consubstantialitatem contra Arianos intulerunt, ad significandam voluntatum conformitatem juxta Arianorum interpretationem detorquet. Et in cit. opusc. pag. 1973. *Stolidam, vacuum, & profanum vocat eorum fidem, qui sentiunt credere in DEVM esse credere in Trinitatem*. Quorum plura similia vid. apud Gualterium in saeculo 16. c. 15. & Eminentiss. nostrum d'Aguiro to. 2. c. 30. disp. 54. sect. 2. Nec melior Calvinus Lutherus, qui apud Valentiam l. 1. de Trinitate, c. 7. *Anima mea odit vocabulum homousion*, in Germanicis Lytaniis an. 1543. editis expunxit illam invocationem: *S. Trinitas unus DEVS miserere nobis*. & ex ep. 1. Joa. c. 1. illa verba, quibus mysterium SS. Trinitatis discretè exprimitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum & Spiritus S. & hi tres unum sunt*.

§. Sabellius etiam ex Libya oriundus circa annum Christi 257. asseruit, DEVM ut in natura, sic etiam singularem esse in persona, quæ de Divinarum personarum distinctione in S. Scripturis legitur, ad diversas energias, munia, functiones referebat, dicens: unam eandemque trinominem personam appellari Patrem, prout est rerum omnium principium; Filium, prout est sapientia apparetis & loquens in terris; Spiritum S. prout est Author Sanctitatis. Ejus verba fuerunt, quæ refert S. Athanasius orat. contra Arianos: *quomodo diversa sunt genera gratiarum, idem autem Spiritus, ita quoque Pater, cum idem sit, dilatur in Filium & Spiritum*, quem errorem sub aliorum Authorum nominibus jam præcessisse SS. PP. agnoscunt. Nam S. Hilarius l. 2. de Trinitate hunc errorem tribuit antiquissimis Ebionitis, dicentibus: Verbum in carnem delapsum nihil aliud fuisse, quam sonum vocis. Cujus erroris confutandi gratiâ D. Joannes suum Evangelium edidit. Eadem insaniâ delirarunt Patristiani, quorum meminit S. Cyprianus ep. 73. sic dicti, quod astruerent personam Patris, utpote à cæteris indistinctam, pro nobis fuisse passam & crucifixam. Eundem errorem, & confusionem 3. personarum in unum, docuit Praxeas quidam speciali libro refutatus à quo Noëtiani, prout fateretur S. August. in l. de hæresibus, ad quod vult DEVM.

Eandem impietatem effutiit Michaël Servetus cum suis ascleis, quem citatus Valentia propterea rectè appellat, *monstrum quoddam ex omnibus pene fabulis atque erroribus veterum hæreticorum compositum*. Nec multum abluvit Calvinus, quando l. 1. instit. c. 13. §. 16. definiit, personam esse *residentiam in essentia Divina*. Unde & Gualterius testatur, Doctorem Calvinianum à se interrogatum, quid de tribus personis divinis sentiret, audacter respondisse: *tres personas Divinas esse tria officia*, quomodo nec Sabellius suam impietatem brevius aut melius expressisset.

Hæretici, qui Spiritus S. Divinitatem impugnarunt, aut dignitatem deprefferunt, univertim vocantur pneumatomachi. Horum antesignanus fuit Simon Magus, ausus dicere se esse Spiritum S. Montanista quoque seu Cataphryges idem dicuntur asseruisse de sue sectæ principe Montano; Origenes quoque teste S. Hieronymo loco cit. Spiritum S. honore & dignitate Patris, Filioque postposuit.

Post Nicænum denique Concilium, in quo cum nulla specialis disputatio de persona Spiritus S. moveretur, etiam nihil specialiter de illa definitum fuit, teste tamen S. Athanasio in epist. ad Episc. Afric. per has ipsas voces post Filii divinitatem adjectas: *(Credimus & in Spiritum S. perfectam & plenam de S. Trinitate fidem, confessionemque absolvere voluerunt)* emerferunt Aetius, à quo Aetiani, Eunomius, à quo Anomai, & Macedonius, à quo Macedoniani, qui omnes uno ore Spiritus S. Divinitatem oppugnarunt, ut testatur S. Basil. epist. 78. & S. Gregor. Nazianz. ep. 1. ad Clédon. & orat. 37. Alius est error circa personam Spiritus S. qui vocatur error Græcorum, non Spiritus S. Divinitatem, sed processionem ex utroque negans, cujus refutandi insula disp. 25. specialis locus erit.

Præter jam memoratos, jurati hostes Sacratissimæ Trinitatis in præsentem diem sunt Mahometani, qui cum Judæis & Arianis Filio DEI abrogant Divinitatem, Duce impiissimo Mahomete, qui suum Alcoranum è sententiâ inperditionum Hebraicarum, & Arianarum blasphemiarum congestit, usus magistris ex orco se dignis, una Judæos, & alio Aetiano.

§. II.

Veritas Catholica ex scriptis Conciliorum, Patribus.

Veritas & fides Catholica expressa in Symbolo Athanasii est, ut unum DEVM in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremus, neque confundentes personas, neque substantiam separantes, quæ confessione pariter continentur fides trium hypostasum, duarum processionum, quatuor relationum, & quinque notionum in personis Divinis.

Et quidem adversus Arianos Divinitas & consubstantialitas Filii aperte definita fuit in Symbolo synodi Nicænae, Divinitas Spiritus S. verò, ejusque consubstantialitas minus aperte, eo quod de illa nondum oborta fuisset controversia: quam eum postea Macedoniani movissent, Symbolo Nicæno in Concilio I. Constantinopolitano, quod II. inter generales synodos numeratur, illa voces fuerunt adjectæ: *Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit*, cumque error Græcorum, negantium Spiritum S. à Filio procedere, in valetiret, voculam *Filioque* Latina Ecclesia postliminò adjecit, atque in subsecutis Conciliis prælatim Lateranensi sub Innocentio tertio explicatissimè tradidit, ut habetur in C. firmiter, de SS. Trinitate.

Celebris quoque habebatur præcis Ecclesie temporibus illa fidei confessio, quam D. Gregorius Episcopus Neocæsariensis à magnitudine mi-

angelorum thauaturgus cognominatus, à DE I-
para & S. Joanne Evangelista sibi apparentibus
acceptam voce & scripto fidelibus commendavit;
cumque testespondano ad an. C. 233. tam Ori-
entalis quam Occidentalis Ecclesia approbavit, &
ut Sacrosanctum depositum calicis collatum re-
ligiosissimè custodivit. Illius apparitionis histo-
ria habetur descripta in quinta Oecumenica sy-
nodo, fidei verò formulam à Gregorio Nysseno
recitatam ex Spondano huc transcribere opera
pretium duxi: ita enim verò se habet: *Unus est
DEVS Pater Verbo orientis, Sapientia subsistentis,
& Potentia & Figura aeterna. Perfectus perfecti
genitor, Pater Filii unigeniti. Unus Dominus,
solus ex solo, DEVS de DEO, Figura & imago
Deitatis, Verbum efficax, sapientia constitutionis
rerum universarum comprehensiva, & Potentia
Universae Creaturae effectrix, Filius verus veri Pa-
tris, visum effugiens, visum effugientis, & corrup-
tioni non obnoxius non obnoxii corruptioni, & mor-
ti non obnoxius non obnoxii morte, & aeternus aeter-
ni, Verus Spiritus S. ex DEO ortum & existen-
tiam habens, quippe per filium apparuit, videli-
cet hominibus: imago Filii perfecti perfecta; Vita,
orientium causa, Fons sanctus, sanctitas sanctifica-
tionis suppeditatrix, per quem manifestatur DEVS
Pater, qui est super omnia & in omnibus, & DEVS
Filius, qui per omnia permanet. Trinitas perfecta,
quae gloria, atque aeternitate & regno non dividit-
ur, neque abilitatur.*

9. Quamvis verò in Veteri testamento mysterium
SS. Trinitatis, non tam clarè fuerit manifesta-
tum, sicut in novo, prout dicitur in Tractatu de
Fide, suppetunt tamen etiam argumenta multa &
valida ex veteris testamenti pagina, per qua veri-
tatem SS. Trinitatis contra Judæos efficaciter pro-
bati SS. PP. agnoscunt. Nam primò S. scriptu-
ra prelectim in Genesi ita in Divinis exprimit plu-
ralitatem suppositorum, ut isdem pariter tribuat
unitatem naturae. Sic Gen. 1. v. 26. *Facia-
mus hominem ad imaginem & similitudinem no-
stram.* Ubi *Tò faciamus, & nostram* exprimunt
pluralitatem suppositorum creaturum, *Tò DEUS,*
& ipsam unitatem & solitudinem Divinitatis. Ne-
que valet evasio Judæorum dicentium, DEUM
tunc Angelos allocutum in creandi hominis Con-
siliium adhibuisse; neque enim ad opus creationis
Angelos concurrere potuisse aliunde suppono;
cum enim sit creatura, non sunt conditores, inquit
S. Damascenus l. 2. fid. c. 3. & Athanas. sc. 3.
contra Arianos, per Tò verò *faciamus* concursus
creativus exprimitur. Et c. 3. v. 22. *Eccce Adam
quasi unus ex vobis.* Gen. 11. v. 7. *Venite, descen-
damus & confundamus ibi linguas eorum, &c.* ubi
utroque pluralitas significatur; non DEORUM,
ergo personarum.

10. Secundò sunt loca Vet. testamenti, quibus non
tantum exprimitur pluralitas, sed etiam trinitas
personarum cum unitate Divinitatis, quae priori-
bus addita tantò majus pondus probationis effi-
ciunt. Sic D. Augustinus mysterium Trinitatis
figuratum agnoscit in apparitione facta Abra-
hamo degenti in convalle Mambre. Gen. 18. *Appa-
ruit ei Dominus* (sunt verba S. textus) *in convalle
Mambre; cumque elevasset oculos, apparuerunt
ei tres viri stantes prope eum, quos cum vidisset,
incurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi,*

*& adoravit in terra, & dixit: Domine si inventi
gratiam in oculis tuis, &c.* In quem locum D.
Augustinus l. 3. contra Maximin. c. 26. *Tres vi-
dit, inquit & non Dominos sed Dominum appellat;
quemadmodum Trinitas tres quidem persona sunt,
sed unus Dominus DEVS.*

Idem reperit L. 2. de Trin. c. 11. & 12. quam
interpretationem etiam amplectitur Ecclesia in re-
sponsorio quinquagesimæ: *Tres vidit, & unum
adoravit,* sanctique PP. Hilarius l. 4. de Trinit.
Cyrillus Alex. l. 1. contra Julianum & Athanas.
dial. 3. de SS. Trinit. contra Macedon.

In illo quoque versu Psalmi 32. *Verbo Domi-
ni cali firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis vir-
tus eorum,* Trinitatem indicatam affirmat S. Hieron.
Trinitatis, inquit, *majestas manifestissime de-
claratur, Dominus, Verbum, Spiritus Domini.* Nec
minùs in Versu 8. Plal. 66. *Benedicat nos DEVS,
'DEVS noster, benedicat nos DEVS. Benedicat nos
DEVS Pater, inquit idem S. Pater, 'DEVS noster
Filius, ipse enim DEVS noster. Et vocabis, in-
quit Isaias, nomen ejus Emmanuel. i. e. nobiscum
DEVS. Benedicat nos DEVS, Spiritus S. Videre
mysterium Trinitatis in uno versiculo comprehensum.*
Nè verò putaretur tres DEOS nominasse, sub-
jecit Psalmista in numero singulari: *& metuant
eum omnes fines terra.*

Celeberrimus in Prophetiis locus est Isaiæ c. 6. 12.
v. 3. ubi Seraphim clamabant alter ad alterum,
*sanctus, sanctus, sanctus Dominus DEVS exerci-
tuum, plena est omnis terra gloria ejus.* Ubi in To
Dominus DEVS Sabaoth unitatem essentiae, in
trina repetitione Tò sanctus personarum trinita-
tem significatam non tantum fatentur orthodoxi
Patres, Cyrillus, Procopius, Ambrosius l. 3. de
Spiritu S. c. 23. Augustinus l. 3. de fide ad Petrum
c. 1. & Damasc. in Trisag. sed tota Ecclesia Catho-
lica, quae hoc sacrum Trisagion in singulis
Dominicis post Pentecost. & Epiphani. decantat, &
in V. synodo Generali, quae fuit Constantinop.
II. hanc interpretationem confirmat, DEUS quo-
que insigni prodigio illustravit, cum ingens ter-
rae motus post iteratum à populo Trisagion, *san-
ctus DEVS, sanctus fortis, sanctus & immortalis
miserere nobis* (quod puerulus in aethera abreptus
ab Angelis decantari inauduit, ac restitutus popu-
lum edocuit) Constantinopoli conquevit, de
quo Baronius ad an. C. 446. Sed & ipsius Rab-
bini, è quibus apud Galatin. l. 2. c. 1. Rabbi Si-
meon exponit prædictum locum, *sanctus hic est
Pater, sanctus hic est Filius, sanctus hic est Spiritus
S. idque ad sensum paraphrasis Chaldaicae, in qua
Rabbi Jonathas Uzielis filius ita legit: sanctus
Pater, sanctus Filius, sanctus Spiritus S. quod
ipsam increata Triados mysterium in Deuterono-
mio c. 6. v. 4. à Moyle indicatum Rabbino agno-
scere testatur idem Galatinus, per illa verba:
*Audi Israël, DEVS, DEVS noster, DEVS
unus est.**

Ipsi quoque tetragrammaton, & ineffabilis
DEI nomini Jehova implantatam fuisse expressio-
nem SS. Trinitatis eruditè præter Galatinum ob-
servat Bonferrius in Exod. c. 3. v. 14. constat
quippe hoc nomen 4. litteris Hebraicis, iod, he,
vau, he: quarum prima servilis est, & imperti-
nens ad radicem hava, unde hoc nomen formatur,
quod-

quodque essentiam significat. Abiecta igitur littera servili iod, quæ non nisi formandi nominis gratiâ præponitur, remanent duo he, & unum vai, primum he significat DEUM Patrem, tanquam fontem, à quo essentia in Filium & Spiritum S. communicativè derivatur. Alterum he significat Filium, qui ex vi suæ originis per generationem procedit, ut imago & similitudo Patris. Littera vai, quæ est copulativa, denotat Spiritum S. qui ex personali proprietate est amor & nexus inter Patrem & Filium, & quia ex vi suæ originis non procedit formaliter in similitudinem naturæ, non dicitur exprimi per tertium he, sed per vai, quod personalem proprietatem & nexum duorum indicat; idèque inter utrumque he, velut copula utriusque interjicitur.

Nec ipsa figura litterarum vacat mysterio, nam littera he, tempore Moysis scribebatur per lineam rectam, habentem tres lineolas transversales: & littera vai, scribebatur per unum calammum obliquum habentem tres cuspides, quæ sunt hieroglyphica trium personarum in unitate essentia. Chaldæi quoque volentes exprimere nomen tetragrammaton ponebant in forma triangulari tria iod, subiecto camets, & subinde etiam circumducto circulo, quo præter unitatem essentia, non tantum distinctio personarum, sed etiam omnimoda æqualitas & æternitas signabatur.

14. Tertio faciunt in confirmationem sacratissimi mysterii quidam textus Vet. testamenti, in quibus processiones & pluralitas personarum insinuantur, licet Trinitas non exprimitur. Ita Genes. 19. v. 24. dicitur: *Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomorrah sulphur à Domino de calo.* ubi per Tò Dominus à Domino denotari Filium procedentem à Patre contendit S. Ignatius M. Episc. ad Antioch. aliique plurimi PP. allegati ab Eminentiss. Aguirre num. 20. imò, ut ibidem refertur, Concilium Sirmiense Can. 16. Anathema illi dixit, qui illa verba non de Patre & Filio dicta intellexerit.

Rursus distinctionem Filii à Patre probat efficaciter celebris locus Psal. 103. *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* ex quo loco suam Divinitatem contra Judæos probat ipse Christus Matth. 22. & Petrus Act. 2.

15. Porro testimonia novi testamenti sunt ipsa claritatis luce efficacissima. Trium Personarum identitatem & unitatem in substantia ostendit D. Joannes Ep. 1. c. 5. v. 7. *Tres sunt, qui testimonium dant in calo, Pater, Verbum, & Spiritus S. & hi tres unum sunt.* quem verum tamen jam olim Ariani & recenter Lutherus è Codice novi testamenti proseripserint, tamen in Ecclesia Catholica & quidem primitiva usurpatum, & pro Canonico agnitionem fuisse eruditè probat Eminentiss. d'Aguirre loco cit. num. 30. & 31.

16. Opponunt quidem Adversarii: In eodem Episc. loco post v. 7. immediatè sequitur: *Et tres sunt, qui testimonium dant, in terra: Spiritus, & aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt:* sed ista non est unitas per identitatem: ergo neque in priori textu intelligenda est unitas per identitatem.

Respondeo primò: In Græco textu non haberi hi tres unum, sed in unum sunt: quod longè aliam facit sensum, quàm (ut in præcedenti versu

legitur) *hi tres unum sunt:* constat quippe etiam distinctissima, in unum tamen conspirare posse. Respondeo secundò ex D. Augustino l. 3. contra Maximin. c. 22. Evangelistam loqui de Spiritu, aqua & sanguine, tanquam de mysteriis significantivis 3. Divinarum personarum: unde juxta subiectam materiam intelligendum esse hæc esse unum esse non entitativè, sed significantivè: quia persona Divina per hæc tria significatur: unum in substantia, tria enim hæc ad significandam Trinitatem & unitatem personarum concurrerunt, quando Christus Dominus in cruce tradidit Spiritum & aperto latere continuo exivit sanguis & aqua. Respondent alii tertio, significantivè quòd sicut in morte, Christi Spiritus, aqua & sanguis fuerunt unum in substantia humana Christi; ita 3. persona sint unum in Divinitate. Et quartò alii, Joannem loqui de Sacramento baptismi, & significari, quòd sicut baptismus fluminis, fluminis & sanguinis sunt unum in ratione Sacramenti; sic Pater, Verbum & Spiritus S. in ratione Divinitatis.

Verbi Divini cum Patre consubstantialitatem specialiter probat (1.) ipsum initium Evangelii S. Joannis: *In principio erat Verbum & Verbum erat apud DEUM, &c.* quo, ut inquit D. Ambrosius l. 1. de fide Trinit. c. 5. *omnes hæreses excludit piscator noster* (2.) Illud Joannis 10. v. 30. *Ego & Pater unum sumus.* quo tanquam fortissimo telò SS. Patres Arianam hæresin oppugnaverunt: unde & Augustinus l. 5. contra Maximinum c. 14. exclamat: *quid est hominison, nisi ego & Pater unum sumus?*

Illo namque loco Christus intendit Judæos contestari suam æqualitatem & consubstantialitatem cum Patre: qua de causa increduli Judæi susceperunt lapides, ut lapidarent eum, dicens: *Domino opere non lapidamus te, sed de blasphemia, quia tu homo cum sis, DEUM teipsum facis.*

Elegantissimè D. Augustinus Tract. 31. in Joannem: *Non dixit: Pater, ego sum: aut ego & Pater unum est, sed cum dicit: Ego & Pater unum sumus, utrumque audi, & unum, sumus, & a charybat, & a scylla liberaberis.* In dantes istis verbis, quòd dixit, unum, liberat te à Ariano, quòd dixit, sumus, liberat te à Sabellio. Si unum, non ergo diversum: si sumus, ergo & Pater & Filius. Sumus enim non diceret de uno; sed unum non diceret de diversis. (3.) Joannis c. 5. v. 17. Christus suam & Patris operationem facit indivisam, adeoque & potentiam ac naturam, *Pater meus, inquit, usque modo operatur, & ego operor, quæcumque enim ille fecerit, & Filius similiter facit.* Sicut enim Pater suscitavit mortuos & vivificavit: sic & Filius, quos vult, vivificat. Quod bene intellexerunt Judæi, qui propterea querebant eum interficere, quia Patrem suum dicebat DEUM, æqualem se faciens DEO. (4.) Jo. 14. qui videt me, inquit Christus, videt & Patrem. Ubi rursus indicatur naturæ identitas; non enim ex unitate ratione infertur visio alterius, nisi sint unius eisdemque substantia. Unde Chrysost. h. 74. in Jo. qui creaturam videt, non ideo videt DEI substantiam &c. Nemo, quid sit aurum nesciens, patet auri in argento videre substantiam.

Ideo Christus Philippo Patrem videre curavit: *ostende nobis Patrem, &c.* non tantum subiecte: *qui videt me, videt & Patrem meum;* sed imperpet adiecit: *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* quod fieri non potest, nisi esset una, eademque utriusque substantia. (5.) Jo. 16. v. 15. *Omnia, quaecunque habet Pater, mea sunt.* Et c. 17. v. 10. *Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt.* Ubi iterum indicatur; quidquid perfectionis in Patre est, illud indivisum reperiri in Filio.

11. Ceterum testimonia, quae specialiter Christo Divinitatem tribuunt in Tract. de Incarnatione contra Nestorianum & Arium proferemus. Spiritus S. Divinitatem consubstantiali omnino Scripturae testimonia probant, quibus tribuitur ipsi (1.) aequalitas & identitas cum Patre: ut 1. Joa. 5. *Et tres unum sunt* (2.) virtus creativa, ut Psal. 109. *Emitte Spiritum tuum & creabuntur* (3.) sanctificatio, ut 1. Corinth. 6. *Iustificati estis in Spiritu DEI nostri.* (4.) opus incarnationis ut Luc. 1. *Spiritus S. superveniet in te.* (5.) Opus miraculorum 1. Cor. 12. *Hec omnia operatur unus atque idem Spiritus.* (6.) Omniscientia, ut 1. Cor. 2. *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda DEI.* (7.) Cultus laetitia, ut 1. Corinth. 6. *Nescitis, quia membra nostra templum sunt Spiritus S. glorificate, &c.* (8.) Gloria ultimi finis: ut 1. Pet. 7. *in quem desiderant Angeli proficere.*

Distinctio quoque Spiritus S. à Filio contra Sabellianos evincitur ex Joa. 5. ubi Christus de Spiritu S. loquens: *Alius est, inquit, qui testimonium perhibet de me.* Sed ubi est alius & alius, ibi est distinctio personarum. Sic rursus, Joa. 14. *Ego, inquit, rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.*

Eandem distinctionem probat Missio, quae se Christus à Patre, & Spiritum S. à se & Patre missum vel mittendum testatur, de qua dilo. 25.

Contingit denique mysterii veritatem Verbum aeternum, cum formae baptismi intexuit confessionem SS. Trinitatis: *In nomine (quo unitas substantiae asstruitur) Patris & Filii, & Spiritus S. ubi ponitur distinctio & aequalitas Personarum.*

§. III.

19. Objectiones hereticorum.

Obijciunt haeretici, praesertim Ariani diversas Scripturas novi testamenti, quibus conantur evincere Verbum esse creatum. Nam

primò Patri asseritur majoritas. Jo. 14. *Pater major me est* (2.) Christus adnumeratur creaturis Colol. 1. *qui est primogenitus omnis creatura* (3.) Soli Patri tribuitur Divinitas. Joan. 17. *Hec est vita aeterna, ut cognoscant te solum DEUM vivum, & quem misisti Jesum Christum.* (4.) à Filio removetur omnipotentia: Jo. 5. *Non potest à se Filius facere quidquam.* (5.) Item omniscientia: *De die illa nemo scit, neque Filius hominis.* Marc. 13. (6.) tribuitur ipsi subiectio ad Patrem 1. Corinth. 15. *Cum subiecta fuerint illi omnia, tunc & ipse Filius subiectus erit ei.*

Respond. Hec omnia rectè solvi unico dicto, & regulà D. Athanasii in Symbolo: *Aequalis Patri secundum Divinitatem, minor Patre secundum humanitatem.*

Cum nempe in Christo sint duae naturae Divinae & humanae, ut evincitur è claris textibus Evangelii & Ecclesiae definitionibus; Scriptura de Christo, & Christus de seipso aliquando tanquam de DEO, aliquando, tanquam de homine loquitur, quemadmodum & operationes Christi aliquando fuerunt Divinae, ut resuscitatio Lazari, aliquando humanae, ut lachrymatio, tristitia, &c. Ad prima igitur patet responsio ex Athanasio, nisi cum quibusdam PP. Graecis, & Hilario l. 9. de Trinitate, velis admittere majoritatem pro prioritate acceptam, quae cum addito est majoritas originis, principii & Auctoritatis, in quantum Pater est principium, & quodammodo Author Filii. Ad 2. Resp. Christum etiam ut DEUM posse dici primogenitum omnino creaturae, h. e. prius genitum à Patre, quam esset omnis creatura. Ad 3. Resp. Per exclusivam particulam *solum DEUM* excludi *aliam*, non *aliud*, h. e. pluralitatem non suppositorum, sed naturarum. Ad 4. Respondet S. D. q. 42. a. 6. ad 1. quod per hoc non *subtrahitur Filio aliqua Potestas, quam habeat Pater, cum statim subdatur, quod, quidcumque Pater facit, Filius similiter facit, sed ostenditur, quod Filius potestatem habeat à Patre, à quo habet naturam.* Ad 5. Respond. Christum ibi de se etiam ut homine negare scientiam tantum communicativam, & manifestativam, non quia diem illum extremi iudicii non cognosceret, sed quia aliis cognitionem occultaret, ac instar ignorantis se haberet. Ita Hilarius l. 10. de Trinit. *Hec nescita dici professio non est ignorantis infirmitas, sed tacendi dispensatio.* Ad 6. Respond. Subjectionem & similia Christo tribui ratione assumpta humanitatis.

Gentilium Philosophorum rationibus sequimur articulo occurreremus.

ARTICULUS II.

An mysterium SS. Trinitatis lumine naturali cognosci possit?

SUMMARI A.

1. Diversae sententiarum.
2. Principia naturalia in speciem contraria Trinitati.
3. Ostenditur mysterium Trinitatis non esse contra rationem naturalem.
4. Respondetur ad axiomata obiecta.
5. Con.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

C c

5. Con